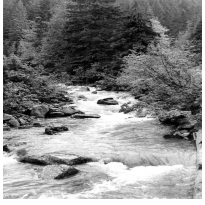

А. М. Оліферов

Гірські ріки

ГІРСЬКІ РІКИ – ріки, що течуть у вузьких, глибоких долинах з крутими схилами і кам'янистими річищами. Характеризуються значними похилами і швидкістю течії, незначними глибинами і слабозвивистим річищем. Річища Г. р. розвиваються внаслідок процесів глибин. ерозії. Г. р., що течуть уздовж гір. хребтів, мають ширші долини й меншу швидкість течії порівняно з річками, які перетинають хребти проти осі. За гідрогр. та гідролог. ознаками розрізняють гір. струмки, річки та ріки. За довж. Г. р. поділяють на великі, середні, малі й найменші. На території України налічується понад 29 600 Г. р., з них в Укр. Карпатах – 28 тис. річок (заг. довж. 55 тис. км), у Крим. горах – понад 1600 річок (заг. довж. бл. 6 тис. км). Густота річк. мережі у верх. частинах басейнів Г. р. становить 0,7–1 км/км² (Крим. гори) і 1,3–2,5 км/км² (Укр. Карпати). Долини річок прями або слабозвивисті, біля витоків представлені глибокими каньйонами з вузьким дном (1–3 м), нижче (в межах гір) – V-подібні. Річища вузькі, порожисті, є водоспади; швидкість течії від 1 до 4,5 м/с і більше. Похили Г. р. становлять 60–80 м/км у верхів'ях та 5–10 м/км у пониззях. Геоморфологія гір. територій зумовлює специфіку формування поверхн. стоку, напр., поширення плоских столоподіб. вододілів, вапняк. карсту і зсувних явищ у Крим. горах, альп. рельєф Рахів. масиву тощо. Живлення Г. р. України дощове і снігове. На карпат. ріках паводки бувають протягом року, найчастіше навесні. У водному режимі річок Крим. гір виділяють зимово-весн. період (характеризується паводками під час танення снігу та дощів) і літньо-осінню межень, що порушується зливовими паводками. Значну частину талих вод поглинає карст. На річках Укр. Карпат і Криму відмічена вертикал. зональність температури води. Найбільшою водністю характеризуються річки Карпат, стік яких значною мірою залежить від висоти басейну. Часті паводки в бас. р. Тиса (притока Дунаю) із швидким наростанням витрат і рівнів води завдають великих збитків нар. госп-ву Закарпаття: найбільш руйнівним був паводок 1998, наслідком якого стало пошкодження житл. будинків та знищення посівів у Тячів. і Хуст. р-нах. У бас. Верхнього Дністра найбільш руйнівним був паводок 1969, коли на тер. Івано-Фр. обл. було затоплено до 65 тис. га земель, зруйновано житл. будинки на пл. бл. 29 тис. га. Г. р. України використовують для одержання гідроенергії, водопостачання й рибориства. Вони є об'єктами рекреації, зокрема туризму.

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Гірські ріки / А. М. Оліферов // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-30258>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).